

COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

1. Presentació

L'expansió de la societat de la informació, els mitjans de comunicació de massa, la globalització i les tecnologies digitals en el món contemporani propicien la interrelació entre les persones i la immediatesa dels processos comunicatius. Tot plegat s'ha configurat un entorn en el qual la imatge i la narrativa audiovisual formen part essencial de la comunicació mediàtica que caracteritza la nostra època. En la societat actual les imatges són omnipresents, la seua influència en la visió del món es reforça cada dia, i configuren una realitat econòmica, política i social dominada per l'anomenada "cultura de la imatge", sense precedents en la història de la humanitat. Assumir els avantatges que això té també ha d'implicar necessàriament fer-ne una valoració crítica.

S'entén la comunicació audiovisual com el conjunt d'intercanvis de missatges creats i produïts per les persones amb la mediació d'instruments tecnològics que presenten informació mitjançant sistemes acústics, òptics, o una combinació dels dos, amb finalitats informatives, artístiques o ideològiques. Els mitjans audiovisuals utilitzats en aquest tipus de comunicació se centren especialment en el maneig i el muntatge d'imatges i en el desenvolupament i la inclusió de components sonors associats a aquestes.

L'important paper de la comunicació en la societat contemporània, per a informar, entretenir i donar suport a la formació dels ciutadans, es pot reconèixer clarament en el context polític, social i cultural en què ens situem. I és en aquest context on els mitjans de comunicació de masses s'han concebut com a instruments per a fer arribar o difondre a un gran públic informació i entreteniment. Però també publicitat i propaganda que, segons els interessos, poden emmarcar-se en la promoció comercial i la influència en els hàbits de consum o bé en la manipulació i la imposició d'una forma de coneixement de la realitat poc rigorosa, superficial, estereotipada i falsa, per a aconseguir l'adherència a una determinada ideologia, afiliació partidària o creença.

Tot el que ens transmeten els grans mitjans de comunicació, la premsa, el cinema, la televisió, la ràdio, Internet, les xarxes socials o els videojocs constitueix la via essencial per la qual la ciutadania adopta models ideològics, visions del món i pautes de vida. L'alumnat està exposat i immers en aquest món audiovisual al qual tenen fàcil accés. Amb les pantalles poden informar-se, relacionar-se, jugar, crear, transgredir, però també córrer riscos. La realitat que reflecteixen les imatges és polièdrica, de manera que la seua comprensió dependrà de factors personals com l'experiència, la memòria, els propis coneixements previs, la cultura, el context i els codis de cada societat. El consum i la difusió d'informació comunicada essencialment per la imatge pot tindre molts avantatges, però també comportar un menyspreu cap a l'accés crític i raonat al coneixement, en favor de l'espectacularització, cosa que prepara el terreny per a la postveritat, les notícies falses i la desinformació.

Cal tindre una mirada crítica i reflexiva que enfoque la relació entre els joves i les pantalles, dotar d'un aprenentatge específic que ajude a comprendre els textos mediàtics, aquells que combinen diferents llenguatges o formes de comunicació: imatge, vídeo, so i text, d'una educació mediàtica que aporte una competència descrita com una forma d'alfabetització.

L'alfabetització mediàtica, en analogia a l'aprenentatge d'una llengua, ha d'oferir els instruments necessaris per a llegir i interpretar imatges i sons dels diferents mitjans, però també per a escriure'ls. Ha de proporcionar a la ciutadania les claus per a expressar-se, seleccionar la informació, ordenar-la, utilitzar-la, interpretar-la i valorar-la.

Aquesta és la finalitat de l'assignatura de Comunicació Audiovisual, anar més enllà de la simple capacitat en l'ús eficient de les tecnologies i procurar un conjunt de competències que tenen com a objectiu fonamental dotar l'alumnat d'instruments tant per a la interpretació analítica i crítica dels continguts mediàtics com per a la participació activa. Això implica conèixer els llenguatges de la comunicació i aprendre a expressar-se de manera creativa, respectuosa i ètica. Conèixer els processos de construcció de la realitat mediatitzada i ser capaç de diferenciar la realitat de la seua representació mediàtica amb l'estudi, l'anàlisi i la

pràctica de la creació fotogràfica, la ficció cinematogràfica, o l'audiovisual de no-ficció, el còmic, la ràdio, la televisió, els videojocs o les xarxes, que han esdevingut una eina bàsica per al desenvolupament de la creativitat, la mirada personal, la identitat, la construcció de valors socials i la contribució al patrimoni cultural humà.

Es pretén assolir la capacitació de l'alumnat de batxillerat per comprendre tota la càrrega comunicativa, estètica, de valors i contravalors que tenen els missatges audiovisuals i com es transmeten aquests significats, potenciant la capacitat de l'alumnat per a observar, analitzar, relacionar i comprendre la diversitat d'elements i fenòmens que constitueixen la cultura del seu temps.

L'enfocament de la matèria Comunicació Audiovisual ha de ser fonamentalment procedimental, atés que el disseny i la producció és la manera més adequada per a adquirir el coneixement sobre els llenguatges audiovisuals. Juntament amb la recepció activa, l'anàlisi crítica i la teorització conceptual que comporta, contribuirà a la formació de ciutadanes i ciutadans il·lustrats en comunicació, més lliures, competents, reflexius, participatius, selectius i consumidors crítics respecte de la realitat audiovisual que els envolta.

Contribueix a la construcció de la identitat dels estudiants, així com a diferents habilitats de la intel·ligència per a percebre, comprendre, interpretar la realitat, apreciar les produccions audiovisuals i comunicar les idees, els valors i els somnis propis amb creacions individuals o col·lectives, indagant i incidint en l'entorn cultural, social i públic en el qual estan immersos, fent ús de llenguatges simbòlics específics.

Com a creador, l'alumnat ha d'abordar les produccions audiovisuals amb uns propòsits comunicatius concrets que impliquen un missatge i uns destinataris prèviament definits fora del seu cercle, parant atenció a la recerca de l'autenticitat en l'exteriorització d'idees, sentiments i emocions, la innovació i el pensament crític i autocrític, així com aquelles d'expressió personal, que es difonen i es fomenten especialment per les xarxes socials.

Aquesta matèria optativa de batxillerat té un caràcter polivalent i interdisciplinari i connecta amb aspectes bàsics de l'alfabetització audiovisual previstos en les competències específiques, criteris d'avaluació i sabers de diferents matèries de l'Educació Secundària Obligatoria, i permet cercar els vincles amb la resta d'àrees de coneixement de l'àmbit lingüístic, humanístic, científic i artístic, atenent en aquest cas l'especial relació amb la llengua i la literatura, la música, les arts plàstiques i visuals i la tecnologia, molt presents en els mitjans en totes les fases dels seus processos.

Tot plegat suposa una aportació important de la matèria Comunicació Audiovisual a la consecució del perfil competencial de l'alumnat en finalitzar el Batxillerat, especialment pel que fa a l'assoliment de la competència en consciència i expressió cultural que demana respectar i valorar críticament la manera en què les idees i els significats són expressats i comunicats creativament en les diferents societats.

La competència clau ciutadana que situa l'alumnat plenament en la vida social i cívica s'assoleix amb les competències específiques d'una matèria que entén els mitjans audiovisuals com a eines culturals fonamentals d'expressió i comunicació d'uns continguts que fan referència a temàtiques socials, culturals i comunicatives, com ara l'educació per la pau, la igualtat, la solidaritat, la democràcia, els valors cívics, la convivència intercultural o la sostenibilitat ambiental.

La contribució de la matèria resulta sens dubte rellevant pel que fa a la competència en comunicació lingüística i a la competència plurilingüe, ja que el llenguatge verbal forma part indestriable dels elements constitutius dels mitjans audiovisuals i, a més, comporta una interacció oral i escrita adequada en uns àmbits, contextos i propòsits comunicatius diversos, incloent-hi la cultura literària i la seua relació amb la narrativa visual.

Comunicació Audiovisual contribueix a l'assoliment de la competència clau digital, ja que les tecnologies necessàries per a la percepció, l'anàlisi, la creació i la difusió de continguts audiovisuals són actualment digitals en les diferents parts dels processos.

Les línies que ordena aquesta proposta curricular es dirigeixen, per tant, a dotar l'alumnat d'unes competències específiques que es desenvolupen de manera interactiva i enriquidora mútuament. La presentació no implica cap jerarquia ni ordenació cronològica i el lloc que es concedirà al desenvolupament de cada competència dependrà de la naturalesa particular de cada situació d'aprenentatge.

Les competències específiques requereixen un conjunt de sabers relacionats amb els llenguatges i procediments bàsics del món de la imatge i els mitjans de comunicació audiovisual per a fer una anàlisi crítica dels missatges percebuts i posar en pràctica les principals tècniques utilitzades en la producció audiovisual.

En les situacions d'aprenentatge es presenten un conjunt de principis que orienten el disseny d'activitats destinades al treball de l'alumnat per a assolir les competències específiques.

Per a acabar, els criteris d'avaluació orientats a conèixer el grau d'adquisició de cadascuna de les competències específiques de la matèria, és a dir, el nivell amb què l'alumnat és capaç de mobilitzar els sabers, conceptuals, procedimentals i els relatius a actituds i valors a escala personal i social.

En síntesi, Comunicació Audiovisual té com a objectiu que l'alumnat hauria de ser capaç d'identificar i valorar de manera crítica els components de la comunicació audiovisual, les tipologies de mitjans, els elements que constitueixen els llenguatges audiovisuals, la representació que fan els mitjans de la realitat i la influència que tenen els mitjans sobre els models ideològics, les visions del món i les pautes de vida del públic.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica CE1

Analitzar i valorar de manera crítica els components de la comunicació audiovisual, relacionant-los amb el context sociocultural, polític, econòmic, ideològic i estètic, i amb el potencial impacte que tenen sobre el públic.

2.1.1. Descripció de la competència CE1

Aquesta competència aborda el poder dels mitjans de comunicació de masses, la inevitable influència que la comunicació mediàtica, de masses i persuasiva, aquella que es vehicula a través dels mitjans de comunicació audiovisual, té sobre la societat actual a l'hora de determinar les pautes de conducta i fins i tot les ideologies.

El concepte general que té l'alumnat de la comunicació humana cal reelaborar-lo en l'àmbit audiovisual i descriure'n la complexitat quant a la diversitat de codis i normes de funcionament.

Valorar els components del procés comunicatiu audiovisual implica identificar-los i prendre consciència, entre altres, de la seua finalitat, la transmissió d'uns determinats missatges, que fan una representació de la realitat, però que no són en cap cas la realitat mateixa. Missatges que amb el pas del temps es converteixen en transmissors d'uns determinats valors.

Treballar per a assolir la competència permet abordar la complexitat del fenomen comunicatiu mediàtic en relació als diferents contextos en els quals es produeix el context sociocultural amb un coneixement bàsic de l'evolució històrica dels mitjans en determinades societats i entorns culturals.

Prendre en consideració el context polític i conèixer les implicacions econòmiques que hi ha darrere de qualsevol producció mediàtica implica identificar quins són els emissors en els diferents mitjans, distingint, per exemple, els de titularitat pública dels privats i els valors, els contravalors i les ideologies que transmeten.

Investigar l'impacte que els mitjans audiovisuals tenen sobre la vida quotidiana permet aprofundir en les raons d'aquesta influència. Per exemple, el concepte de fascinació per la imatge, exacerbat a partir de la segona meitat del segle passat. El grau d'expressivitat i emotivitat del conglomerat d'imatges i sons estructurats provoca en les persones un mecanisme quasi espontani de credulitat i credibilitat, ja que apel·la sovint a les emocions primàries.

Contribueix al perfil competencial del final d'etapa del batxillerat pel que fa a la competència clau en comunicació lingüística, o la competència clau ciutadana, pel fet de demanar interpretar i valorar amb actitud crítica textos orals, escrits i multimodals amb un èmfasi especial en l'àmbit dels mitjans de comunicació, per a afavorir un ús eficaç i ètic de la comunicació, lliure d'abusos de poder a través dels codis verbals i no verbals, participant en diferents contextos de manera activa i informada i construint coneixement al servei de la igualtat de drets de totes les persones, la convivència democràtica, buscant l'adopció d'un judici propi i argumentat

davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat amb actitud dialogant, respectant la pluralitat de valors, creences i idees i rebutjant tota mena de discriminació i violència.

I pel que fa a la competència clau en consciència i expressió culturals, contribueix a investigar les especificitats i intencionalitats de manifestacions comunicatives artístiques i culturals procedents del patrimoni de l'entorn i global, mitjançant una postura de recepció activa, lúdica i crítica.

2.2. Competència específica CE2. Anàlisi

Analitzar produccions audiovisuals d'èpoques, tipologies i gèneres diferents des d'un punt de vista crític i estètic, relacionant els elements formals amb el contingut, la intenció comunicativa, l'estètica, i la representació subjectiva que fan de la realitat.

2.2.1. Descripció de la competència CE2

Amb aquesta competència específica es pretén un grau d'aprofundiment en la relació entre forma i contingut a través de l'anàlisi.

La capacitat per comprendre tota la càrrega comunicativa, estètica, de valors i contravalors que comporten els diferents llenguatges de la comunicació mediàtica s'assolirà anant més enllà de la simple participació com a espectador passiu.

Practicar l'anàlisi d'imatges fotogràfiques, pel·lícules de cinema, vídeos publicitaris, peces informatives de la ràdio o televisió o qualsevol altre tipus de producció audiovisual demana convertir-se en consumidors conscients que sàpien diferenciar les imatges del seu referent real. És a dir, constatar que els missatges audiovisuals no són mai la realitat, sinó una representació subjectiva d'aquesta, i conèixer quins són els elements que contribueixen a desfigurar la realitat i prendre consciència de com els diferents mitjans poden contribuir a la creació d'estereotips sexuals, ètnics, professionals, polítics, etc.

Com a conseqüència, desenvolupar la capacitat de pensament crític i sentit estètic, així com ampliar els coneixements culturals.

L'anàlisi dirigeix els seus esforços a aclarir el que diu una manifestació audiovisual i la manera com ho diu, identificar-ne els components significatius específics i estructures de cada mitjà i les seues intencionalitats.

Cal ser conscient, però, que la impossibilitat pràctica de l'estudi exhaustiu d'un objecte filmic, fotogràfic, etc. obligarà a triar els criteris de valoració, és a dir, a prendre en consideració no només determinats aspectes de l'obra analitzada en detriment dels altres, sinó a estudiar-los apropant la lent d'augment només a certs fragments representatius de l'obra.

La competència porta implícit haver de comunicar les anàlisis i interpretacions fetes, és a dir, compartir les indagacions sobre els elements importants de la pròpia experiència audiovisual, establir vincles amb les experiències prèvies o identificar el que s'ha après i els mètodes utilitzats.

La sensibilització amb el món més ampli de l'expressió d'idees, opinions, sentiments i emocions incidirà en abordar amb més rigor l'execució de les pròpies produccions audiovisuals que es treballaran en l'assoliment d'altres competències específiques de la matèria.

La contribució més significativa d'aquesta competència al perfil final de l'alumnat del Batxillerat recau en el coneixement i la valoració crítica de les diferències que hi ha entre la realitat i la representació de la realitat en el món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució. També en el desenvolupament de la sensibilitat artística i el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

Per a assolir la competència d'anàlisi seran condicions necessàries refermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina i dominar, tant en la seua expressió oral com escrita, les llengües d'aprenentatge de l'alumne amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació als diferents contextos de la competència clau lingüística. Així com la cerca avançada i amb criteri de la informació necessària i la creació, integració i reelaboració de continguts de la competència digital.

Analitzar críticament idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral de la comunicació mediàtica a través dels mitjans audiovisuals, que remetent a la competència clau ciutadana.

A més, contribueix de manera fonamental a l'assoliment de la competència clau en consciència i expressió culturals, ja que exigeix implicar-se, de diferents maneres i en diferents contextos, en la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i valorar el sentit del paper que desenvolupen les persones com a elements actius de la societat.

2.3. Competència específica CE3. Expressió

Dissenyar accions i missatges comunicatius de diferents tipologies, gèneres i formats utilitzant les tecnologies audiovisuals, orientant l'ús estructurat dels elements i codis cap a diferents objectius estratègics i argumentant sobre la influència que tenen sobre els receptors potencials.

2.3.1. Descripció de la competència CE3

L'acompliment d'aquesta competència ha de permetre a l'alumnat participar en la dinàmica creativa dels mitjans audiovisuals i mobilitzar simultàniament el pensament divergent i convergent.

Dissenyar implica estar obert a diferents estímuls per a la creació i aplicar idees, imatges, emocions, sensacions o sentiments i explorar les diverses maneres de transmetre-les mitjançant els elements i codis per a generar continguts en diferents mitjans i suports comunicatius.

Per a dur a terme un disseny audiovisual, individual o col·lectiu, caldrà conèixer els elements, les tècniques, els processos, comuns i específics, dels diferents llenguatges i experimentar-hi. Fer ús de les pròpies experiències personals i triar els elements més significatius en relació a la intenció creativa, perfeccionar els mètodes per a utilitzar-los valorant la possible influència sobre els receptors. El disseny implica planificació en la tria creativa d'idees i elements, organitzar de manera coherent i eficaç el material fotogràfic, cinematogràfic, videogràfic o sonor, així com les fases del procés, la gestió del temps, la revisió constant d'aquests per a fer-hi ajustos i establir convencions per a gestionar el grup i el treball col·lectiu de manera integradora i respectuosa.

Les produccions audiovisuals creades a l'aula haurien d'intentar transmetre els interessos afectius, cognitius, socials i culturals, així com la percepció de la realitat de l'alumnat, buscant l'autenticitat i l'expressivitat, comptant amb la doble possibilitat de treball individual i la importància de la interacció i cooperació entre les persones del grup en el treball col·lectiu. Així, la distribució en un grup de tasques, recursos i responsabilitats de manera equànime, segons els objectius inherents amb una bona planificació d'un projecte, en aquest cas audiovisual, formen part de les capacitats que requereixen la competència clau personal, social i aprendre a aprendre.

Aquesta competència específica contribueix a l'assoliment fonamental de la competència clau en consciència i expressió culturals, ja que suposa seleccionar i integrar amb creativitat diversos mitjans, suports i tècniques per a dissenyar i planificar projectes amb creativitat i eficàcia, utilitzant llenguatges, tècniques, eines i recursos diversos.

Se situa en relació a la competència clau emprenedora pel fet de dur a terme un procés de creació i presa de decisions, amb sentit crític i ètic, aplicant coneixements tècnics específics, estratègies àgils de planificació i gestió de projectes, i reflexionant sobre el procés creatiu com una oportunitat per aprendre. Pel que fa a la competència digital, el disseny de continguts digitals aplicant mesures de seguretat i respectant drets d'autoria per a ampliar-ne els recursos i generar nou coneixement.

Independentment que la competència en comunicació lingüística constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber, està especialment vinculada a una competència específica de disseny audiovisual, tenint en compte l'especial relació del llenguatge audiovisual amb els usos de l'oralitat, l'escriptura de textos, la dimensió estètica del llenguatge i la cultura literària narrativa i en general.

2.4. Competència específica CE4

Fer projectes comunicatius audiovisuals, individuals o col·lectius de manera creativa, crítica i responsable planificant-ne les fases de producció, difusió a través de diferents canals i contextos i els recursos necessaris d'acord amb criteris ètics, emprant amb correcció tècnica i expressiva els codis, les estructures, els processos i les tecnologies dels diferents mitjans i avaluant-ne el procés i el resultat.

2.4.1. Descripció de la competència CE4

Aquesta competència específica ajuda a valorar, analitzar i dissenyar per a la consecució d'un producte que culmina un projecte comunicatiu de caràcter audiovisual.

La realització de produccions permet a l'alumnat experimentar el repte de posar en pràctica tota l'experiència audiovisual conjugant de manera col·lectiva tots els elements seleccionats prèviament de creació al servei de l'expressió final de les idees, la visió del món, els valors i els interessos propis.

Realitzar implica seleccionar elements narratius, expressius i plàstics específics de les arts audiovisuals, integrant-los amb creativitat i de manera col·laborativa, per a elaborar un projecte que responga a una finalitat determinada.

Produir permet conèixer característiques i tipologies bàsiques, abordar la seqüenciació del projecte, les àrees de treball, la tècnica, l'estètica, creativa i de producció, el repartiment de tasques i l'assumpció de rols per a la consecució d'una peça audiovisual.

Permet el contacte amb les diferents professions vinculades a la comunicació audiovisual, experimentar les funcions de la direcció de projectes audiovisuals en les fases de preproducció, rodatge o gravació i postproducció amb la gestió eficaç del temps disponible.

La producció audiovisual, a més, invoca la relació amb altres matèries, especialment les arts escèniques, la música i la resta d'arts plàstiques i visuals, els vincles entre els respectius llenguatges simbòlics i la interacció amb elements tecnològics multimèdia.

Pel que fa a la difusió, compartir públicament les creacions audiovisuals implica exposar-se davant d'un públic divers i comunicar les expressions de les idees, les emocions o els sentiments vinculats a la peça, així com la representació d'inquietuds col·lectives i temàtiques d'interès social subjacents en l'obra.

Explorar canals i contextos diferents per a la comunicació pública dels projectes requereix la coordinació amb diversos agents, espais i plataformes de difusió tant presencials com virtuals, a més de la utilització dels mitjans físics o digitals necessaris.

La competència contribueix al perfil del final d'etapa, ja que ajuda l'alumnat a adaptar i organitzar coneixements, destreses i actituds per a respondre amb creativitat i eficàcia als reptes de producció comunicativa, cultural o artística, atenent la coherència entre la intenció creativa, la conformació final de l'obra valorant el producte final. A més de la competència clau en consciència i expressió culturals, contribueix a la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre que fa referència a la mostra de sensibilitat cap a les emocions i les experiències dels altres, la necessitat de prendre decisions, amb sentit crític i ètic, aplicant-hi coneixements tècnics específics i estratègies com una oportunitat per a aprendre.

3. Sabers bàsics

3.1. Introducció

S'ha estructurat l'àrea en dos blocs interrelacionats, que han de ser treballats de manera integrada amb els subblocs corresponents. El primer, Percepció i anàlisi, amb sabers relatius als contextos històrics i culturals de la comunicació, la imatge estàtica i en moviment, els mitjans de comunicació audiovisual, així com el conjunt d'elements que configuren els llenguatges audiovisuals i la relació amb els significats que transmeten.

El segon bloc, Comunicació i expressió audiovisual, presenta sabers relacionats amb el disseny, la producció i la difusió de projectes comunicatius audiovisuals.

3.2. Bloc 1. Percepció i anàlisi

Els sabers d'aquest subbloc són transversals a totes les competències, tot i estar especialment vinculats a CE1, CE2 i CE3.

3.2.1. La imatge estàtica

- Imatge fotogràfica. Característiques i gèneres contemporanis. Patrimoni valencià i de diferents cultures.
- Tipologia, característiques i funcions de les imatges. Capacitat expressiva i comunicativa.
- Dimensió estètica, lúdica i ideològica de les imatges. Lectura crítica.
- Llenguatge fotogràfic. Tecnologia digital. Correcció tècnica i expressiva.
- La imatge seqüencial: el còmic.

3.2.2. La imatge en moviment

- De la imatge estàtica a la imatge en moviment: fonaments i tecnologies històriques. Manifestacions cinematogràfiques i audiovisuals contemporànies. Patrimoni valencià i de diferents cultures.
- Context històric, sociocultural, artístic i comunicatiu del cinema.
- Dimensió estètica, lúdica i ideològica de les imatges. Lectura crítica de la imatge en moviment. Capacitat expressiva i comunicativa de la imatge en moviment.

3.2.3. Mitjans de comunicació audiovisuals

- Percepció visual.
- Característiques i evolució dels mitjans audiovisuals. L'audiovisual en la societat contemporània: tecnologies, mitjans, estratègies i entorns relacionats. Formats audiovisuals.
- Codis audiovisuals contemporanis: fotogràfic, cinematogràfic, radiofònic, televisiu i multimèdia. Ràdio i podcast: característiques tècniques i expressives. Televisió: característiques tècniques i expressives. Els videojocs. La imatge en moviment en les xarxes socials.
- Terminologia relativa als diferents llenguatges i mitjans.
- Perspectiva de gènere i diversitat en els llenguatges audiovisuals.

3.3. Bloc 2. Comunicació i expressió audiovisual

Els sabers d'aquest bloc són transversals a totes les competències, tot i estar especialment vinculats a CE1, CE2, CE3 i CE4.

3.3.1. Comunicació

- Comunicació: procés comunicatiu.
- Comunicació mediàtica: característiques, funcions i efectes de la comunicació de masses.
- Relació entre comunicació, cultura, política i economia.
- Comunicació i drets: llibertat d'expressió, proteccions i limitacions legals. Tractament de la diversitat i la igualtat.
- Actituds ètiques d'emissor i receptor.

3.3.2. Producció audiovisual

3.3.2.1. Planificació

- Tipologia de projectes.
- Fases del treball: preproducció, rodatge, gravació/presa d'imatges, postproducció.
- Estratègies de creativitat i presa de decisions.
- Rols en la producció audiovisual. Distribució inclusiva.
- Pautes d'atenció, escolta activa, responsabilitat i sentit crític.

3.3.2.2. Producció i postproducció

- Narrativa audiovisual. El relat de ficció i no ficció.
- Estructura fílmica: pla, escena i seqüència.
- El guió. Fases d'elaboració: idea, sinopsi, trama, argument, escaleta, tractament. Tipologia: literari, tècnic, gràfic. Elements: personatges, diàlegs, seqüència, conflicte.
- Posada en escena: localitzacions, elements visuals, interpretació, caracterització i moviment dels personatges.
- Mitjans tècnics per a la realització: elements d'enregistrament d'imatge i so, il·luminació i eines digitals per a disseny i manipulació d'imatges. Muntatge audiovisual. Comunicació radiofònica i podcast.
- Elements tècnics de gravació. Relació imatge i so. Funcions expressives del so.
- Introducció a l'edició no lineal. Continuïtat, transicions, ritme. Efectes visuals. Retoc digital. Etalonatge i sonorització.
- Valoració i avaluació de processos i resultats.

3.3.2.3. Difusió

- Recursos digitals aplicats a la difusió de projectes audiovisuals.
- Normativa vigent en relació amb llicències d'ús.
- Espais d'exhibició convencionals i alternatius.
- Estudis i professions relacionades: oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic.

4. Situacions d'aprenentatge per al conjunt de les competències de la matèria

La Comunicació Audiovisual ha de permetre la construcció de coneixements integradors basats en un aprenentatge essencialment procedimental, sense obviar, però, la teoria i la conceptualització, ni les actituds i els valors que aquests aprenentatges necessàriament comporten.

Les dimensions de la matèria Comunicació Audiovisual s'hauran d'implementar plenament a l'aula parant atenció a l'entorn pedagògic en què es desenvolupa l'alumnat.

El mateix caràcter de la matèria fa que els continguts procedimentals esdevinguen força rellevants, i proporcionen a l'alumnat les eines necessàries amb les quals interaccionar dins del marc d'una comunicació mediàtica audiovisual, que és dinàmica i en evolució constant.

L'aula de Comunicació Audiovisual ha de ser un lloc on es produeixen accions i intercanvis nombrosos en un clima de respecte i confiança, que proporcione als estudiants un entorn de suport en el qual se senten lliures d'assumir riscos, mostrar iniciativa i ser creatius i autònoms, parlar, debatre, reflexionar sobre temes determinats entre alumnat i professorat i activitats per a reflexionar sobre els mitjans, per tal de contribuir a l'objectiu de l'alfabetització mediàtica.

Les competències que cal assumir impliquen una obertura cap al treball creatiu, l'expressió d'idees pròpies, l'intercanvi de punts de vista, la implicació i la perseverança en l'elaboració de projectes.

Caldrà establir espais d'aprenentatge adaptats als requisits de recepció, valoració, anàlisi, disseny, producció i difusió de projectes audiovisuals, i oferir un entorn ric en recursos documentals, tècnics i artístics de qualitat. Posar a la disposició de l'alumnat eines i suports tecnològics, llibres i material multimèdia per a estimular el coneixement i la creativitat i proporcionar elements per a la reflexió i l'enriquiment del coneixement sobre la comunicació audiovisual.

Les situacions d'aprenentatge s'haurien d'ampliar, en determinats moments, fora de l'aula, per a propiciar la interacció entre l'alumnat i els creadors audiovisuals. Per a donar suport al desenvolupament de totes les competències específiques és important que l'alumnat participe en la major quantitat d'esdeveniments de l'entorn possible.

El professorat té un paper determinant en el disseny de situacions d'aprenentatge que comença per una bona selecció de peces i fragments audiovisuals. Aquest és un element fonamental del qual depèn la possibilitat no només de treballar amb rigor i precisió sobre un objecte limitat i manejable, sinó de fer fàcilment accessible la lectura proposada i contribuir així a l'alfabetització mediàtica que es busca. Per exemple, pel que fa a una situació d'aprenentatge que consisteix a analitzar, caldrà una selecció amb un criteri de representativitat, tenint en compte la claredat i eloqüència amb què una determinada peça curta o fragment reflecteixen el fenomen concret subjecte d'anàlisi.

El professorat, en segon lloc, ha de procurar ajudar els estudiants a implicar-se a escala personal en el procés de recepció i anàlisi, interpretació, creació i comunicació, a integrar les seues experiències i a desenvolupar la consciència pròpia, parant una atenció especial a les necessitats físiques, cognitives i socials particulars. De vegades caldrà assumir la funció de facilitador en el foment de la reflexió i l'intercanvi d'idees.

A mesura que els estudiants siguen capaços d'assumir la responsabilitat total d'una anàlisi crítica o del disseny i la realització, caldrà deixar el màxim marge possible, oferint, però, una opinió externa sobre les seues propostes, ajudant a gestionar el seu aprenentatge i orientant-los cap a altres recursos dins del centre o de l'entorn.

Finalment, els docents haurien de fer el paper de "mediador cultural", capaç de comunicar la importància de la comunicació audiovisual en el món contemporani i establir vincles entre el passat i el present o entre les diferents formes de les arts o disciplines implicades, mantindre's al dia de l'evolució del món audiovisual i mediàtic i compartir aquest coneixement amb l'alumnat.

Les situacions d'aprenentatge han de ser variades, adequades per a una instrucció diferenciada, riques i obertes, en el sentit d'oferir als estudiants opcions entre un ventall de solucions possibles. Proposar tasques complexes i reptes adients que involucren tots els aspectes de les competències i mobilitzen diferents recursos. Ajudar l'alumnat a desenvolupar, consolidar i dominar les seues capacitats atenent la importància de la transferència dels aprenentatges amb activitats que els permeten contextualitzar els seus coneixements i habilitats. D'aquesta manera, l'alumnat podrà adquirir nous aprenentatges, establir relacions amb els seus aprenentatges anteriors i descobrir-ne la importància i influència en la seua vida quotidiana.

S'ha de posar èmfasi en l'autenticitat, entesa com a demostració d'un esforç d'implicació personal per part de l'alumnat per a anar més enllà dels tòpics i estereotips i buscar solucions noves.

Siga en situacions de creació, realització o valoració, els estudiants han d'experimentar els avantatges, els reptes i la sinergia del treball en equip. També han de considerar el grup com a primer públic, i fer servir el seu judici crític i estètic per a ajudar-se mútuament a progressar en el treball creatiu.

Les situacions d'aprenentatge de l'aula de Comunicació Audiovisual han de permetre vincular-se amb les àmplies àrees d'aprenentatge i generar un o més estímuls de creació i valoració donant suport a l'adquisició d'actituds essencials per al desenvolupament comunicatiu, induir l'ús dels recursos presentats com a continguts del programa, implicar referents culturals i artístics i fomentar l'ús d'eines de reflexió.

Amb l'objectiu d'atendre la diversitat d'interessos i necessitats de l'alumnat, s'hi hauran d'incorporar els principis del disseny universal, assegurant-nos que no hi ha barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional per a garantir-ne la participació i l'aprenentatge.

Finalment, les situacions d'aprenentatge dissenyades han de permetre al professorat observar el desenvolupament de les competències dels alumnes mitjançant els criteris d'avaluació.

5. Criteris d'avaluació

5.1. Competència específica 1

CA1. Investigar els components de la comunicació audiovisual, valorant-ne de manera crítica la complexitat en relació al context sociocultural, polític, econòmic, ideològic i estètic, i el potencial impacte que tenen sobre el públic.

5.1.1. Descriure el procés de la comunicació audiovisual i els elements que hi intervenen.

5.1.2. Identificar els emissors en els diferents mitjans segons pertanguen a diferents agents responsables de la producció, públics o privats, i els potencials receptors.

5.1.3. Reconèixer, a través de la reflexió i el debat argumentat, el paper de les variables socioculturals, polítiques, econòmiques, ideològiques i estètiques en la construcció de missatges audiovisuals.

5.2. Competència específica 2

CA2. Analitzar produccions audiovisuals d'èpoques, gèneres i tipologies diferents des d'un punt de vista crític i estètic, relacionant els elements formals amb el contingut, la intenció comunicativa, l'estètica i la representació subjectiva que fan de la realitat.

5.2.1. Identificar elements expressius de produccions audiovisuals buscant informació addicional, establint connexions amb referents culturals i determinant-ne el significat.

5.2.2. Argumentar sobre produccions audiovisuals, descrivint quina representació fan de la realitat i comunicant valoracions personals crítiques i estètiques, fent un ús adequat del vocabulari específic dels diferents llenguatges i mitjans.

5.2.3. Compartir arguments i criteris de valoració sobre produccions audiovisuals a través de diferents canals i contextos, mostrant responsabilitat i crítica respecte als missatges que emeten els diferents mitjans públics o privats.

5.3. Competència específica 3

CA3. Dissenyar accions i missatges comunicatius de diferents tipologies, gèneres i formats utilitzant les tecnologies audiovisuals com a mitjà d'expressió, orientant l'ús estructurat dels elements i codis cap a diferents objectius estratègics i argumentant sobre la influència que tenen sobre els receptors potencials.

5.3.1. Explorar diferents aproximacions en la transmissió d'idees, sentiments o emocions mitjançant el disseny de missatges i accions audiovisuals diverses adaptades a diferents grups i tipus de receptors.

5.3.2. Elaborar un projecte audiovisual valorant-ne la dimensió informativa, lúdica, artística i ideològica, justificant les decisions preses i exercint, amb criteri i respecte, la llibertat d'expressió personal.

5.3.3. Planificar les fases d'una producció audiovisual senzilla individual i/o col·lectiva mitjançant un procés creatiu de tria d'idees i gestió de recursos materials i humans de manera sostenible i integradora, i valorant la dimensió professional vinculada a les diferents àrees.

5.4. Competència específica 4

CA4. Executar projectes comunicatius audiovisuals, individuals o col·lectius, de manera creativa, crítica i responsable planificant-ne les fases de producció, difusió a través de diferents canals i contextos i els recursos necessaris d'acord amb criteris ètics, emprant amb correcció tècnica i expressiva els codis, les estructures, els processos i les tecnologies dels diferents mitjans i avaluant-ne el procés i el resultat.

- 5.4.1. Aplicar eines tecnològiques de producció audiovisual en la realització de projectes comunicatius diversos, desenvolupant diferents dinàmiques de treball individual i en grup, de manera activa, planificada, respectuosa i responsable.
- 5.4.2. Crear produccions audiovisuals que donen forma coherent a la intencionalitat comunicativa, fent ús dels elements de la narrativa visual i la integració del so amb exigència a la qualitat de l'acabat.
- 5.4.3. Explorar diferents maneres de difondre les produccions audiovisuals valorant l'impacte en la recepció segons els diferents contextos i considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital.
- 5.4.4. Compartir l'experiència creativa de selecció i presa de decisions en funció del missatge que es vol comunicar, valorant la relació entre la intenció, el procés i la producció, i avaluant-ne el resultat.